

ΑΠΟ ΤΗΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΟΥ ΕΛΙΚΩΝΟΣ

I

Ἀπομακρυνόμενοι πρὸς καιρὸν τοῦ θορυβώδους τῶν πόλεων βίου, οὐτινος εἷς ἕκαστος ἐξ ἡμῶν λεληθότως γίνεται παράγων τοῦ ἐν αὐταῖς διηγεκοῦς σάλου, τοῦ ἀποτελουμένου ἐκ ποικίλων παθῶν, ἀδιακόπων ἀναγκῶν καὶ τόσων συμφερόντων, ἐκ τῆς συγκρούσεως τῶν ὁποίων καταποντίζεται πολλάκις, ὡς ἄλλο ἀσθενὲς ἀκάτιον ἐν μέσῳ μυκωμένου πελάγους, τὸ ἄτομον, ἐξέλθετε, καθ' ἣν ὥραν μάλιστα γονιμοποιεῖ εἰς τοῦ ἔαρος τὸ φίλημα ἡ φύσις τὴν ποικιλόχρου αὐτῆς ἀλουργίδα ἀπλουμένην ἀπὸ τῆς ἄκρας τῶν ὀρέων μέχρι τῶν ἀμμωδῶν ἐσχατιῶν, τῶν τειχῶν, ἅτινα αἰ κοινωναί ἀνήγειρον, ὑπέικουσαι εἰς τῆς αὐτοσυντηρήσεως καὶ τῆς ἀνάγκης τὸ ἀκαταμάχητον κράτος, καὶ ἀναδράμετε ὅπου σὰς καλεῖ τῆς κοιλάδος ὁ χλοανθῆς τάπης, τοῦ δάσους ἡ δροσερὰ ἀγκάλη, τῶν ὀρέων αἰ γραφικαὶ κορυφαί, ἀνέλθετε τὴν χθαμαλὴν κλιτὺν μονήρους γηλόφου, ἀναρρίχηθῆτε τοὺς βράχους καταφύτου βουνοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἀπολαύσητε τῆς κύκλω ἐκτυλισσομένης ἀπεράντου τῆς φύσεως ἀπόψεως, αἰσθανθῆτε τὰς θείας ἐκείνας ἐντυπώσεις, ἃς τὸ ἀνεξάντλητον τοῦ καλοῦ ἐκτυπον δαψιλῶς ἐγχύνει εἰς τὴν ἐνθουσιωδῶς ἀνοιγομένην καρδίαν, ἐντυπώσεις ἀνυψούσας ἐλεύθερον τοῦ θεατοῦ τὸ πνεῦμα εἰς σκέψεις ἀνωτέρας τῶν χαμαιγενῶν σκέψεων καὶ αἰσθημάτων, ὑφ' ὧν ἀποπνίγεται πλειστάκις τὸ φθισιῶν τέκνον τῶν πόλεων, σκέψεις δι' ὧν φέρεται ταυπτέρυγος ἡ ψυχὴ εἰς κόσμους ὑπερτέρους τῆς γῆνιου σφαίρας, κόσμους παραγομένους ἐκ τῆς ἀνταυγείας τῶν ἐκ τοῦ ἰδεώδους προκαλουμένων σκέψεων, καὶ μεθυσθῆτε πρὸς στιγμὴν εἰς τὸ θεῖον νέκταρ, ὅπερ κιρνᾷ ἀφειδῶς τῆς μάγου φύσεως ἡ ἀνθοστερῆς ὑδροχόη. Ἀνέλθετε τὰς ἱερὰς κορυφὰς τῶν ἱερῶν τῆς Ἑλλάδος ὀρέων, ἃς οἱ εὐφάνταστοι πρόγονοί μας περιέβαλ-

λον διὰ τοῦ ἱεροῦ τῆς θρησκείας μανθῦα, ἐκπροσωποῦντες τὰς ὑψηλοτέρας τῶν ἰδεῶν, τὰ εὐ, ἐνέστερα τῶν αἰσθημάτων, τὰς δυνάμεις τῶν διαφόρων στοιχείων τῆς φύσεως, διὰ τῶν πολυπληθῶν αὐτῶν θεοτήτων, εἰς ἃς παρεῖχον ἐνδιαιτήματα τὰ μεγαλοπρεπέστερα τῶν ὀρέων, τοὺς εὐθαλεστέρους δρυμῶνας, τὰς διαυγαστέρας τῶν πηγῶν, αὐτὴν τὴν μάγον τῆς φύσεως ἀγκάλην, δι' ἧς καὶ μόνης δύναται νὰ μεταρσιωθῇ τὸ πνεῦμα εἰς τὰς σφαίρας τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, τῆς συμφουῦς ταύτης ἰδιότητος τῆς διεπούσης τὸν κόσμον ἐνιαίας θεότητος. Ἀνάβητε τὰς Παρνασσίους κορυφάς, τὴν εὐγέων ἀκρόρειαν τοῦ Ἑλικῶνος, καὶ ἐκεῖθεν μεταρσιωθῆτε εἰς τὸ κάλλος τῆς πέριξ ἀπόψεως, ἣν ἀσθενῶς ἐπιχειρεῖ νὰ περιγράψῃ ὁ κάλαμος ἐνὸς ἐπισκέπτου τοῦ ἱεροῦ τούτου ὄρους, καὶ διὰ τῆς μυθολογίας καὶ τῆς πατρῴου ἱστορίας, ἀνέλθετε εἰς τοὺς ἐνδόξους τῆς Ἑλλάδος χρόνους, ὧν ὠχρὰν ἀπεικόνισιν ἀποπειράται νὰ δώσῃ ὑμῖν φαντασία ἀσθενῆς ἐνὸς λάτρους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπὸ τὸ κράτος ἀρρήτου ἐνθουσιασμοῦ πατήσαντος τὰ ἱστορικὰ ταῦτα ἐδάφη.

II

Ἀνέτελλε μεγαλοπρεπῆς ὁ τοῦ Ὁρίωνος ἀστερισμός, καθ' ἣν ὥραν παρελαύνοντες τὴν κρήνην χωρίου τινὸς τοῦ δήμου Θεσπιδέων ἀνηρχόμεθα τοὺς πρόποδας τοῦ Ἑλικῶνος. Σιγὴ βαθεῖα ἠπλοῦτο περὶ ἡμᾶς, καὶ μόνον ὁ μονότονος τῶν ἵππων μας βηματισμὸς ἤκούετο διαταράττων τὴν νηνεμίαν τῆς νυκτός, κρότος καθιστῶν τὴν σιγὴν βαθυτέραν, περιβαλλομένην εἶδος μυστηρίου. Μετ' οὐ πολὺ ἤχος αὐλοῦ δονοῦντος γλυκυθύμου ἀφύπνισε κοιμωμένην ἐκεῖ που ἀγέλην αἰγῶν συνοδεύουσαν ἐκ διαλειμμάτων διὰ τοῦ δειλοῦ κροταλισμοῦ τῶν κωδωνίσκων τῆς τὸν εἰς τὸν αὐλὸν ἐγχνυόμενον γλυκὺν τοῦ αἰπόλου στεναγμόν. Τὶς ὀδεῶν ἐν μέσῳ θεινῆς νυκτός εἰς τὰς ἐρήμους τῶν ὑπωρειῶν ἀτραποὺς καὶ ἀκούων ἐκ τῆς πλησίον ἐκεῖ χαράδρας ἀπορρέουσας τὴν ἡμέραν τοῦ αὐλοῦ στοναχὴν, δὲν αἰσθάνεται τοὺς γλυκυτέρους εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ παλμοὺς, καὶ δὲν ὄνειροπολεῖ τὰ θέλγητρα τοῦ ἀφελοῦς ποιμενικοῦ βίου, ἐπιθυμῶν νὰ διαρρέυσῃ τῆς ζωῆς του τὸ πολυκύμαν-

τον νᾶμα, γαλήνιον, ὑπὸ τὴν σκιάν ἐλάτης παρὰ τὸ βελάζον ποιμνιόν του; Ὑπὸ τὸ κράτος τοιούτων ὄνειροπολήσεων παρηρχόμεθα ὑψηλόν τινα λόφον, ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ ὁποίου ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν τῶν ἀστέρων φῶς διεκρίναμεν λευκαίνοντα πύργον, τὸ μόνον σωζώμενον λείψανον τῆς ἀρχαίας κώμης Ἀσκρης, τῆς πατρίδος τοῦ ἐποποιοῦ Ἡσιόδου. Ἀνεφαντάσθημεν τὸν ποιητὴν τῆς θεογονίας ποιμαίνοντα ἐδῶ που ὑπὸ τὸν Ἑλικῶνα, ὡς αὐτὸς ψάλλει, τὰς ἄρνας του, ὁπότεν παρέστησαν πρὸ αὐτοῦ αἱ κόραι τοῦ Διός, αἱ Ἑλικωνιάδες Μοῦσαι, καὶ δρέψασαι κλώνα εὐθαλοῦς δάφνης τῷ προσέφερον ἐμπνεύσασαι εἰς τὸν πατέρα τοῦ διδακτικοῦ ἔπους τὴν θεϊὰν αὐδὴν ὅπως ψάλλῃ

τὰ τ' ἐσόμενα πρὸ τ' ἔοντα.

Καὶ ἀνηρχόμεθα, ἀλλ' ὅσω ἀνεβαίνομεν τὰ ἱερά ἐκεῖνα ἐδάφη, ἐπὶ τοσοῦτῳ ἀφιπτάμεθα τοῦ παρόντος, εἰσδύοντες εἰς τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς τοὺς ὀμιχλώδεις χρόνους. Καὶ ὡς ἡ περι ἡμᾶς κεχυμένη σκοτία ἤρξατο νὰ συγκιρνᾶται ὑπὸ τὰς λαμπρὰς τῆς ἐπιτελλούσης ἀφροδίτης ἀκτίνας, καὶ κράμα φωτὸς καὶ σκιᾶς ἐπεχύθη εἰς τὸν κύκλωθεν ὀρίζοντα, οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα ἡμῶν διὰ τοῦ φωτός, ὅπερ διαχύνουσι τὰ γνωμικὰ τοῦ Ἡσιόδου ἔπη, ἀπέβαλε μέρος τοῦ καλύπτοντος αὐτὸ σκότους δυνάμενον ν' ἀντιληφθῇ πως τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως τοῦ σιδηροῦ γένους. Ἀμφίβολον τὸ περι ἡμᾶς τῆς φύσεως φῶς, ἀμφίβολος καὶ ἡ ἀπεικόνισις τῆς ἀρχαίας ταύτης ἐποχῆς.

Κάμπτοντες δεξιᾷ ἀντιμετωπίσαμεν αἴφνης ὑπερυψήλους τινας βράχους, ὧν τὸ ὑψιτενὲς ἀνάστημα μάτην ἀπεπειράθη τοσάκις νὰ κάμψῃ τῆς θεῆλλης τὸ μένος, τῆς ὁποίας ἀψηφούντες ἐξαίρονται εἰς ὕψος ἐπιβάλλον τῷ ὀδοιπόρῳ τὴν ἐκ τοῦ μεγαλείου των σιωπὴν. Τρεῖς ἢ τέσσαρες, ἀνιστάμενοι ἀπειλητικοὶ ὡς ἄλλοι γίγαντες, τοποθετηθέντες ἐκεῖ ὑπὸ τῆς φύσεως ὡς πιστοὶ φρουροὶ τοῦ ἱεροῦ τῶν Μουσῶν τεμένους, φύλακες, οἵτινες διὰ τῆς ὡς ἐκ τοῦ συγκεχυμένου τῆς ὥρας φωτὸς σκοτεινῆς ὀψείως των ἐφαίνοντο ὡσεὶ ἐρωτῶντες ἡμᾶς, πῶς ἐτολήσαμεν νὰ πατήσωμεν τὴν ἱεράν γῆν, ἐφ' ἧς ἄλλοτε ἀντηχεῖ τὸ ἔρρυθμον τῶν καλλισφῆρων Μουσῶν βῆμα. Βράχοι, ἄψυχοι μάρτυρες κόσμου ἰδεώδους ὡς ὄνειρον

ἀποπτάντος ἐν τῇ ἀτελευτήτῳ πορεία τῶν αἰῶνων ἀποτόμως, προσκλίνοντες ὡσεὶ ἕτοιμοι νὰ κυλίσωσι πρὸς τὰ κάτω καὶ συνθάψωσιν ὑπὸ τὰς ἀποκρήμους πέτρας των τὸν τολμήσαντα νὰ διαταράξῃ τὴν εὐλαβουμένην τὸ πένθος των σιωπῆν.

Καὶ ἀνηρχόμεθα φθάσαντες εἰς ὑψωμά τι, ὁπότεν ῥίπτοντες τὸ βλέμμα κάτω ἡμῶν διεκρίναμεν ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ὑποφωσκούσης ῥοδοδακτύλου ἡοῦς νὰ διαφαίνωνται αἱ σειραὶ τῶν ἀφωπνιζομένων πέραν κυανῶν ὀρέων. Ἄδύνατον ν' ἀναπαραστήσῃ καὶ τοῦ εὐφανταστοτέρου καλλιτέχνου ὁ δόκιμος χρωστήρ τόσῳ πιστῶς τὴν βαθμιαίαν εἰς τὴν ἔρασιν παράστασιν τῶν ποικίλων τῆς ἀνεγειρομένης φύσεως ἀντικειμένων, ἀδύνατον νὰ περιγράψῃ ὁ λόγος ὅσα καὶ ἂν ἦ γραφικὸς καὶ ἔντονος τὴν μυστηριώδη ἐντύπωσιν, ἣν γεννᾷ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ θεατοῦ ἢ ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς ἀνεπαισθήτως γινομένη μετὰ βᾶσιν τῆς κτίσεως. Δὲν νομίζει ὁ ἐντυχὼν τοιοῦτου θεάματος ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην διαπλάττεται τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν χειρῶν τοῦ δημιουργοῦ ἢ κύκλω ἀναφαινομένη φύσις, ὅτι τὴν ἔραν ταύτην προβαίνει ἀπὸ τοῦ χάους ἀνασχηματιζόμενος ὁ ποικίλος ἐκεῖνος κόσμος, ὁ εἰς ὄρη εἶτα πεδιάδας καὶ ὕστερον χλοερούς λειμῶνας βαθμιαίως ἐκτυλισσόμενος, ὅτι τὴν στιγμὴν ταύτην προὔπάρξας εὐδαίμων ὁ θνητὸς καθορᾷ πέραν τοῦ ὧς ἄλλος θεὸς δημιουργουμένην τὴν κύκλωθεν κτίσιν;

Καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὸ θαυμάσιον τοῦ ὄρους ἄλσος. Καὶ εἰσπνεύσαμεν τὸ μεθυστικὸν ἄρωμα τῆς δροσοπνίου ἐλάτης φερόμενον ἐπὶ τῶν δροσοσταγῶν πετερόγων τῆς ψυχρᾶς αὔρας τῆς πρωΐας, καὶ ἠσθάνθημεν τὴν ἔκλυσιν ἐκείνην τῶν αἰσθήσεων, ἧτις πληροῦσα τὰ στήθη μας ἀπροσδιορίστου τινὸς αἰσθήματος ἐμβάλλει εἰς τὴν πνιγομένην ὑπ' ἀδήλου ἠδονῆς ψυχὴν μας τὸν πόθον τοῦ ν' ἀπαλλαγῇ τοῦ γηίνου αὐτῆς σαρκίου, καὶ κούφη χρυσαλὶς, ἀποπτῆ εἰς ἀγνώστους κόσμους, ἀφ' ὧν νομίζει ἀποπνεύσαν τὴν μελιλίχιον ἐκείνην αὔραν, παρέχουσαν ἀμυδρὰν ἰδέαν τῆς ἐν αὐτοῖς διαπνεύσης αἰωνίας μακαριότητος, ὅπως ἀποπτῆ, καὶ ἀποσβεσθῆ, εἰ δυνατὸν, εἰς τ' ἀχανῆ τοῦ ἀπείρου πλάτη, ἡρέμα ἀναλυομένη ὡς τὰ λευκὰ τῆς δειλῆς νεφύδρια. Ἄ! διατί νὰ μὴν ἔχη καὶ ὁ ἔσω-τερικὸς κόσμος ἀνάλογον πρὸς τὸ βᾶθος του τὴν γλῶσσαν;

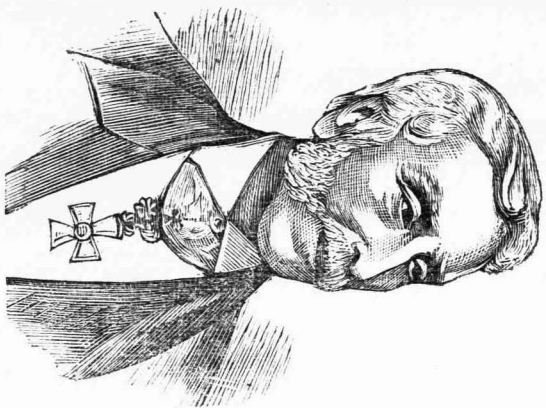
Διατί νὰ μὴ δύναται ὡς ἀπεικονίζεται πολλάκις διὰ τοῦ λόγου τὸ κάλλος τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, νὰ ἐγκατοπτρίζεται εἰς ῥήματα ἐπαρκῆ καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τὸ βάθος, εὐρυνόμενον ἐπὶ τῆ θέα μάλιστα τῆς ἐμπνεύσεως αὐτὸν εὐγλώττου φύσεως, ἀλλὰ νὰ περιορίζεται εἰς ἐπιφωνήματα καὶ μόνον θαυμασμοῦ ὅπως ἐκχύση τὸν εἰς τὰ στήθη μας ἐπαιγίζοντα ἐνθουσιασμόν ;

Ἐχρῦσου ἤδη διὰ τῶν συμπαθῶν ἀκτίνων του τὰς κορυφὰς τῶν ψιθυρίζουσῶν ἐλατῶν ἀναβαίνων ἐκ τῶν ἀπέναντι ὄρέων τῆς Εὐβοίας ὁ ἥλιος, ὅτ' εὐρέθημεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἑλικῶνος. Ὅποια περὶ ἡμᾶς μάγος φύσις ! ὁποῖον μεγαλοπρεπὲς θέαμα ! ὁποῖα ποιικιλία ζωγραφικῆς ἀπόψεως !

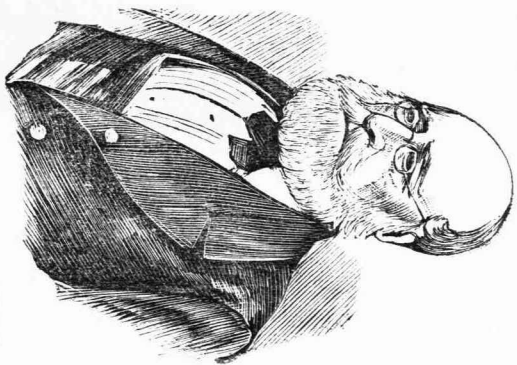
Ἴδου ἀπλοῦται κυανοῦς, ὡς ἄλλο κάτοπρον ἐφ' οὗ ἀντανακλάται ὁ ἀτέρμων οὐρανός, ὁ Κορινθιακὸς κόλπος περισφιγγόμενος ὑπὸ τῶν πευκοστεφῶν βουνῶν τῆς Μεγαρίδος καὶ τῆς μακρᾶς σειρᾶς τῶν ὄρέων τῆς Πελοποννήσου, ἀποληγόντων εἰς ὀμαλὰς ἀκτᾶς, αἵτινες φαίνονται ὡσεὶ ἐξωγραφημένοι ὑπὸ γραφίδος δεξιῶν τεχνίτου. Ἐκεῖθεν ἀνελίσσεται ἡ ἀνώμαλος ἄλυσις τῶν ὄρέων τῆς Λοκρίδος, ἐντεῦθεν τῶν ὁποίων ἀνυψοῦται γιγαντώδης ὁ νεφοθρέμμων Παρνασσός, ἀναπαύων τὰς εὐρείας βάσεις του ἐπὶ τῶν στέρνων τῆς γῆς ὡς ἄλλος κεκμηκὼς Τιτάν, ὃν ἔπληξε καιρίως τοῦ Διὸς ὁ κεραινός, καὶ πέραν ἐκτείνεται ἡ μακρὰ Ὀρθρος. Ἐντεῦθεν τανύεται μεγαλοπρεπῆς ἡ τῆς Κωπαίδος λίμνη, ἐν ἧ κατεποντίσθησαν πάλαι ποτε αἱ Κῶπαι καὶ τόσα ἄλλα πολίχνια, εἰς τὰς ὄχθας τῆς ὁποίας διακρίνονται μικρὰ τινα χωρία ὁμοιάζοντα μακρόθεν πρὸς ποίμνια ποτιζόμενα καὶ ὀπισθεν αὐτῆς ὡς ἐν μυκῶ τὸ ἀνωφερὲς πεδῖον τοῦ Ὀρχομενοῦ. Κάτω διαπτύσσεται ὡς ποικιλόχρωμος ζατρικίου πλάξ ἡ γραφικωτάτη τῶν Θηβῶν πεδιάς· ἐδῶ που χλοεροὶ γήλοφοι, ἐπὶ τῆς κλιτύος τῶν ὁποίων λευκαίνουσι χωρία παμπληθῆ παρέχοντα μακρόθεν τὴν ὄψιν ἀγέλης περιστερῶν ἐπὶ βοσκῆν πλανωμένων, ἐκεῖ δίσκοι μικρῶν λιμνῶν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἀπαστρέπτοντες, καλλιεργήσιμοι συμμετρικαὶ γαίαι, ἀπέραντοι ἄρουραι, χλοεροὶ ἀμπελώνες, καὶ εἰς τ' ἄκρον ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Καδμείας ἡ νῦν τῶν Θηβαίων πόλις. Τὸ ὄρος Σφίγγιον, τὸ Πτῶν καὶ ἐντεῦθεν τοῦ γηραιοῦ Κιθαιρώνος αἱ ποδῆ-

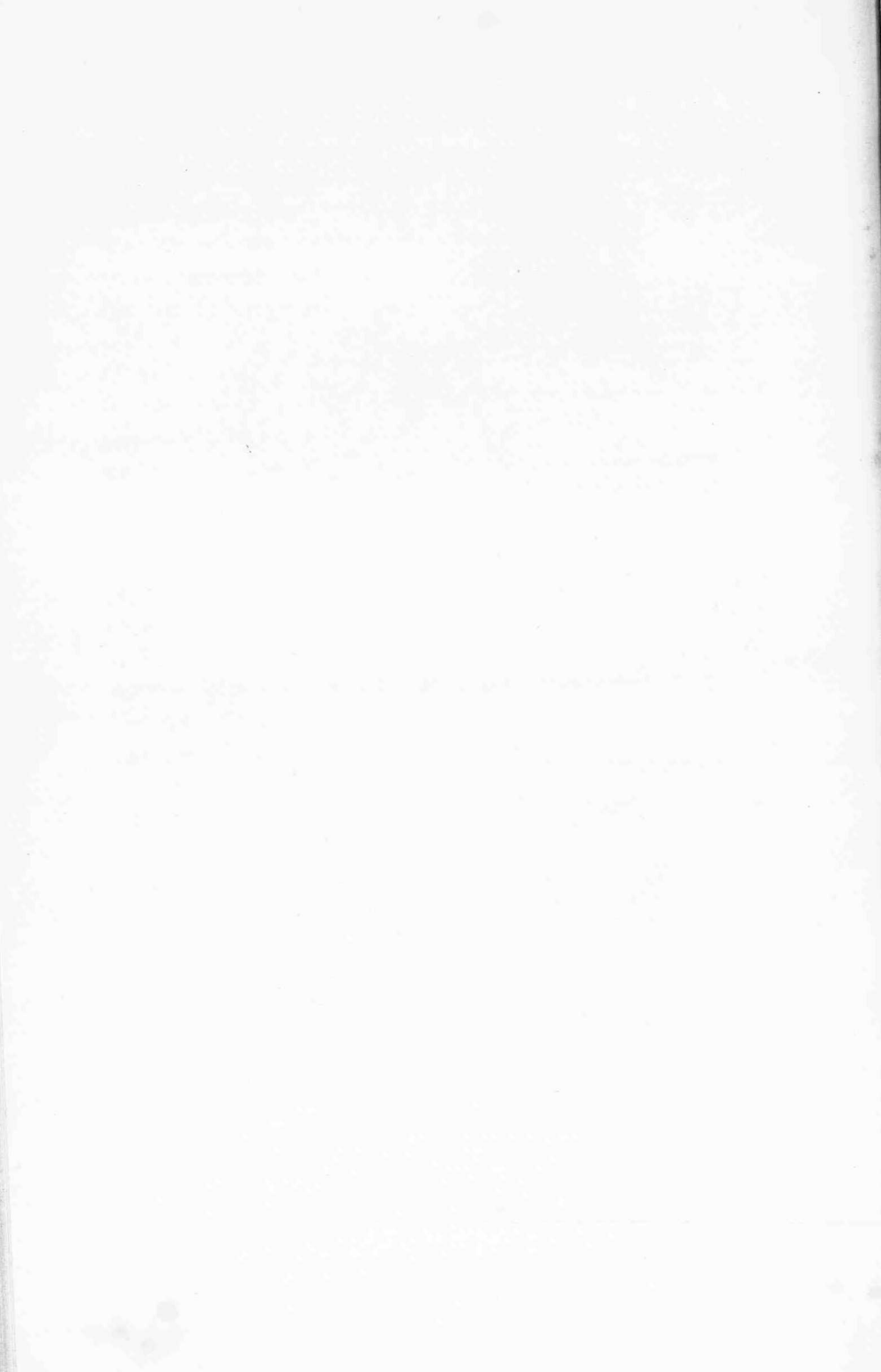
ρεις πτυχαι περιστέφουσι τὰ πλάτη τῆς ἐνδόξου ταύτης πεδιάδος. Τοῦ Πάρνηθος αἱ κορυφαί, τὸ Πεντελικόν, τοῦ Ὑμηττοῦ ἡ χθαμαλή ἄποψις καὶ ἀντικρὺ ἡ μακροσκελὶς τῆς Εὐβοίας νῆσος ἀναπαυομένη ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς τοῦ γαλανοῦ διήκοντος μέχρι τοῦ Παγασητικοῦ, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου διαγράφεται περίλυπος ἡ θέα τοῦ Πηλίου. Καὶ ἀπὸ τῶν ὠραίων ἐντυπώσεων, ἃς παράγει εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ θεατοῦ ἡ μεγαλοπρεπὴς αὐτῆ τῆς φύσεως ζωγραφία, μετεφέρθημεν εἰς ἄλλας εἰς ἃς μεταρσιοῦται εὐστροφος ἡ φαντασία ὀδηγουμένη ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν ἐκείνων τύπων, οἵτινες ὑπῆρξαν μάρτυρες αὐτόπται ἠρωϊκῆς καὶ ποιητικῆς ἐποχῆς. Καὶ ἀναπλάττομεν τοὺς πρωτογενεῖς τῶν προπατόρων θεοῦ Τιτάνας μαχομένους ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς Ὀθρουσ κατὰ τῶν ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου ὀρμώντων θεῶν. Ἀκούομεν τὴν γῆν σειομένην ἐκ βάρθρων, τὰ πάντα σμαραγοῦντα, καὶ τὰ ἐδάφη ἐφ' ὧν ἐπάτει τῶν μαχομένων ὁ ποῦς κλονούμενα σπασμωδικῶς. Φρίττομεν πρὸ τῆς συνδρομῆς, ἣν παρέχουσι τῷ ἀρχηγέτῃ Διὶ οἱ Κύκλωπες καὶ οἱ Ἑκατόγχιρες βάλλοντες κατὰ τῶν ἀντιπάλων του βράχων νιφάδας καὶ ἀκατάπαυστον σφαιρὴν μυκωμένων κεραυνῶν, καὶ ἐν τέλει ἀκούομεν ὑποκόφως κατακρημνιζομένους εἰς τὰ ζοφερά τοῦ ταρτάρου βάρη τοὺς ἠττηθέντας Τιτάνας, καὶ διὰ τῆς μυθικῆς ταύτης τῶν θεῶν συγκρούσεως λαμβάνομεν ἀτελῆ ἰδέαν τῆς φρικώδους πάλης τῶν διαφόρων στοιχείων τῆς φύσεως μέχρι τῆς ἐναρμονίου αὐτῆς διαπλάσεως. Καὶ φανταζόμεθα διασχίζουσαν τὸν κυανοῦν αἰθέρα τὴν χορείαν τῶν ὀλυμπίων καὶ κατερχομένην μεγαλοπρεπῶς εἰς τοὺς γάμους τοῦ οἰκιστοῦ τῶν Θηβῶν Κάδμου ἄγοντος εἰς τὸν βωμὸν τὴν θυγατέρα τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἄρεως Ἄρμονίαν. Ἀκολουθῶμεν τὰς διαφόρους τῆς πόλεως ταύτης τύχας, καὶ ἰστάμεθα πρὸς στιγμὴν πρὸ τοῦ διαδραματιζομένου πρὸ τῶν τειχῶν τῆς φονικοῦ πολέμου τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας. Ἀποστρέφομεν τὴν ὄψιν ἐκ τῆς ἀπαισίας σκηνῆς τῆς ἀλληλοσφαγίας τῶν ἀδελφῶν Ἐτεοκλέους καὶ Πολυνείκους καὶ θρηνοῦμεν τὴν τύχην τοῦ γέροντος Οἰδίποδος χειραγωγουμένου ὑπὸ τῆς δυστυχοῦς Ἀντιγόνης κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Κυθαιρώνας. Ἀφίνοντες τὴν ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους τόσῳ παθητικῶς ἐκτραγωδηθεῖσαν οἰκογένειαν τῶν

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΣΚΑΡΛΑΤΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ

Παίδων, στρέφομεν τὸ βλέμμα ἀνά τὰς ὑπωρείας τοῦ Παρνασσοῦ,
 πρὸς ὃ μέρος ἄλλοτε ἀνυψούτο τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος. Κ' ἐνθουσιώδεις ἀναφανταζόμεθα τελουμένην μίαν τῶν πα-
 νελληνίων ἐκείνων πανηγύρεων, ὧν σκοπὸς ἦτο ὁ σύνδεσμος καὶ ἡ
 σύσφιγξις τῶν κοινωνικῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος θεσμῶν. Τὰ Πύ-
 θια τελοῦνται ἐκεῖ, καὶ ἀπὸ ἐκάστης γωνίας Ἑλληνικῆς συρρέου-
 σιν ἄθροοι καὶ ποιηταὶ καὶ μουσικοὶ καὶ λογογράφοι καὶ τῶν ἀ-
 θλητῶν ἡ πολυπληθὴς χορεία. Καὶ ἰδοὺ ὁ ὑψιπέτης Πίνδαρος ταυῶν
 τὰς νευράς τῆς λύρας του ὑμνεῖ τὸν εἰς τὸν δίσκον ἢ τὸν δρόμον νική-
 σαντα καὶ κλάδος ἐλαίας προσφέρεται αὐτῷ ὑπὸ τῆς προεδρευούσης
 ἀμφικτυονίας. Ἰδοὺ ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους ὑποχωροῦντος μετὰ σε-
 βασμοῦ προβαίνει ἡ Ταναγραία Κορίνη ἡ τοσάκις τὸν μέγαν τῆς
 Ἑλλάδος λυρικὸν ποιητὴν ἐν ἀγῶσι ὑπερβαλοῦσα. Ἰδοὺ ἐνθους ὁ
 Πραξιτέλης συλλαμβάνων τὸ πρότυπον τῆς θεᾶς Ἀφροδίτης ἐκ τῆς
 ἐν μέσῳ τοῦ ἀποθαυμάζοντος πλήθους διερχομένης περιβολῆτος ἐταί-
 ρας Φρόνης ἐν πλουσίᾳ περιβολῇ ἀκαστραπτούσης. Ἐκεῖ δεξιοῦνται
 ἀλλήλοις οἱ Σπαρτιάται καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Μεγαρεῖς καὶ οἱ Πλα-
 ταιεῖς, οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Θεσπιεῖς. Θυσίαι δ' ἐκατόμβης προσφέ-
 ρονται εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκείνου, τοῦ
 διὰ τοῦ καλοῦ καὶ μόνον ἀνυψωθέντος εἰς δυσθεώρητα εὐφυῆς ὕψη.
 Καὶ ἀνεπλάσαμεν τὴν ἔνδοξον ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ Ἕλληνες πλήρεις
 χαρᾶς ἐπὶ τῇ ἐν Σαλαμῖνι νίκῃ των ἀνῆρχοντο τοῦ Παρνασσοῦ
 τὰς ὑπωρείας, ὅπως ἀναθέσωσιν εἰς τὸ ἱερόν τοῦ ὑμνουμένου ἐνταῦ-
 θα θεοῦ τὸν ἐκ τῶν ἀκροθινίων κατασκευασθέντα κολοσσιαῖον ἀν-
 δριάντα εἰς ἀνάμνησιν τῆς καταδιώξεως τοῦ Περσικοῦ στόλου.
 Ἡκούσαμεν τὸν σάλον τοῦ συνοστιζομένου εἰς τὸ στενὸν Ἑλληνι-
 κοῦ στόλου, τοῦ συνοδύσαντος τοὺς Ἀθηναίους ὅπως ἀποθέσωσιν
 εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Ποσειδῶνος, τὴν ἀνατεθεισαν αὐτῷ ἐχθρικὴν τριή-
 ρη, καὶ ἀνεφαντάσθημεν προπορευόμενον τὸν δαιμόνιον ἄνδρα, ὅστις
 ἂν καὶ δὲν ἐτιμήθη ἕνεκα τῆς φιλαύτου ἀδυναμίας τῶν συστρατη-
 γησάντων τῆς τυπικῆς ἀπονομῆς τοῦ ἄθλου, γενομένης κατὰ τὴν
 ἡμέραν ταύτην τῆς κρίσεως τῆς εἰς τὸν ἀριστεύσαντα ἐν Σαλαμῖνι
 παροχῆς τούτου, διεδοθήθη ὅμως καὶ ἐδοξάσθη ὑπὸ τῆς κοινῆς συ-
 νειδήσεως, τοῦ ἀλανθάστου τούτου ἀγωνοδίκου, ὡς ὁ σοφώτατος

καὶ δεξιότατος τῶν Ἑλλήνων, ἔτυχε τῆς ἀληθοῦς δόξης, ἥς ὁ στέφανος ἐπεκόσμησεν ἀγήρατος τοὺς κροτάφους του, κατέχοντος μίαν τῶν λαμπροτέρων θέσεων ἐν τῷ Πανθέῳ τῆς ἱστορίας, τῆς ἐκπροσωπήσεως ταύτης τῶν εὐλογιῶν ἢ τῶν ἀρῶν ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τοὺς εὐεργέτας ἢ δημίους αὐτῆς.

Καὶ εἶδομεν τὴν μεγαλοπρεπῆ πεδιάδα τῶν Πλαταιῶν ἀπλουμένην κάτω τοῦ Κυθαιρῶνος ὡς ἄλλην πορφύραν τῆς θεᾶς Ἐλευθερίας. Καὶ ἀνήλθομεν διὰ τοῦ πνεύματος εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐνδόξου ἐκείνης μάχης, ἥτις διεδραματίσθη ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς ταύτης γῆς, ἐφ' ἧς ὡς ἐπὶ ἄλλου παγκοσμίου δαπέδου διηγωνίσθη ἡ θεὰ Ἐλευθερία κατὰ τῆς ἐριννύος δουλείας. Ἀνεπλάσαμεν τὸ μέγεθος τοῦ ἐνδόξου τούτου κατορθώματος τῶν ἡμετέρων προγόνων, ὅπερ συμπληρούμενον διὰ τῆς ἐν Μαραθῶνι ἤττας τῶν βαρβάρων ἐγένετο ὁ ἐδραῖος στυλοβάτης ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἠδυνήθησαν αἱ μετέπειτα γενεαὶ ν' ἀνιδρῶσαι τὴν φωτοπάροχον δάδα τοῦ πολιτισμοῦ, πρὸ τῆς αἴγλης τῆς ὁποίας ἐσκεδάσθησαν τὰ σκότῃ τῆς βαρβαρότητος ὑφ' ὧν θὰ ἐξηκολούθει στενάζουσα ἔτι ἡ πολυτλήμων ἀνθρωπότης. Ἄλλ' οἶα ἀντίθεσις! Παρὰ τὴν πεδιάδα ταύτην ἀπλουταὶ κπηφῆς ἡ τῶν Λεύκτρων πεδιάς. Ναὶ μὲν αἱ Θῆβαι ἀνήλθον ἐκ τῆς ἀσημότητος αὐτῶν εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς δόξης διὰ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀπαραμίλλου ἐκείνου πολιτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ ἀνδρός, ὅστις θνήσκων ἐκληροδότει τοῖς συμπολίταις του, δύο θυγατέρας τὴν ἐν Λεύκτροις καὶ ἐν Μαντινείᾳ μάχην, ναὶ μὲν κατέπεισεν ἡ ἐπηρμένη ὄφρυς τῆς δεσποτικῆς Σπάρτης καὶ ἀπέτισε διὰ τοῦ αἵματος τοῦ βασιλέως τῆς Κλεομβρότου τὰ δεινά, ἅτινα εἶχε προξενήσει τῇ πολιτείᾳ τῶν μεγάλων Ἀθηνῶν καὶ τῶν συμμαχίδων αὐτῇ πόλεων, ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τῆς πεδιάδος ταύτης ἐχύθη καὶ αὖθις αἷμα ἀδελφικὸν καὶ μετεβλήθη ἡ ἐνδοξὸς τῶν Ἑλληνικῶν πολιτειῶν ἀλουργίς εἰς αἱματτόεντα βράκη, δι' ὧν μάτην προσεπάθησαν νὰ καλύψωσι κατόπιν τὴν γυμνότητα αὐτῶν, ὅπῃ ἀντιπαρετάσσοντο κατὰ τῶν προσβολῶν τοῦ Φιλίππου ἐκεῖ ἀπέναντι εἰς τὸν μόλις διακρινόμενον τόπον τῆς Χαιρωνείας, ἐφ' ἧς κατέπεσε μέχρις ἐνὸς ὁ ἱερός τῶν Θηβαίων λόχος. Τίς μελετῶν ἐπὶ τῆς εὐρείας ταύτης πεδιάδος δὲν διαβλέπει ὀλοκλήρον τὴν

ιστορίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος διαιωνιζομένην; Τίς ἀναπολῶν τὰ ἐν τοῖς τόποις τούτοις μεγαλοουργήεντα δὲν λαμβάνει πλήρη ιδέαν τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ λαοῦ ἐκείνου; Ἐὰν αἱ Πλαταιαὶ ὑπῆρξαν ἡ δόξα τῆς Ἑλλάδος, τὰ Λεῦκτρα ἐγένοντο τὸ δάκρυ αὐτῆς καὶ ἡ Χαιρώνεια ὁ τάφος τῆς. Καὶ ὀπόσαι ἄλλαι ἐνδοξοὶ σελίδες ἐγράφησαν ἐπὶ τῶν τόπων τούτων διὰ τοῦ αἵματος τῶν ἡρώων τοῦ 1821!

Πλανηθέντες δ' ἐπὶ τοῦ ὄρους ἀνεύρομεν τὴν τοῦ Ἰππου κρήνην, ἣτις ὡς ἱστορεῖται, ἀνέβλυσεν, πλήξαντος τοῦ Πηγάσσου διὰ τῆς ὀπλῆς του τὴν γῆν. Ἄγριος χαμαίιμιστος περιστρέφει τὰ χεῖλη τῆς κρυσταλλώδους ταύτης πηγῆς, ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε ἦσαν γεγραμμένα ἐπὶ μολύβδου τὰ Ἡσιόδεια ἔπη. Καταβάντες στάδιά τινα εἶδομεν ἀλλὰ γυμνὸν πλέον τὸ μέρος, ἐφ' οὗ ἄλλοτε ἔθαλλε τὸ ἱερὸν τῶν Μουσῶν ἄσος, παρ' ᾧ σώζεται ἔτι ἡ Ἀγανίπη πηγὴ, εἰς τὰ διαυγῆ τῆς ὁποίας βεῖθρα λουόμεναι αἱ εὐκομοὶ Μοῦσαι ἀνήρχοντο ἐρρύθμω ποδὶ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους. Πόσον ὠραῖον τὸ ἀναπλάττειν τὰ ἀερώδη ἐκεῖνα ὄντα ἄγοντα ἐδῶ που θεσπέσιον χορὸν ὑπὸ τὸ θεῖον ἄσμα τῆς φόρμιγγος τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸ σκέπτεσθαι, ὅτι ἐκάστη καλὴ τέχνη εἶχε κατὰ τοὺς ποιητικoὺς τῆς Ἑλλάδος χρόνους τὴν θεῖαν αὐτῆς ἀντιπρόσωπον καὶ προστάτιν, ἥς τὴν ἔμπνευσιν ἐπεκαλεῖτο προοιμιαζόμενος τοῦ ἔπους του ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ἡσιόδος, ἔμπνευσιν κληροδοτήεῖσαν ἕκτοτε τῇ νεωτέρᾳ ποιήσει, τὸ φαντάζεσθαι ὅτι ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν ἀρωματώδη τῆς ἐλάτης αὖραν παρὰ τὰ βεῖθρα τῶν βρουσκεπῶν τούτων πηγῶν ἀνεπαύοντο ἡ Ἐρατὼ καὶ ἡ Καλλιόπη, ἡ Μελοπομένη καὶ ἡ Θάλια συμπλέκουσαι χλοεροὺς στεφάνους ἴου καὶ ἀνεμώνης!

Τὰ ἄνθη ταῦτα θάλλουσιν ἔτι ἀνανεούμενα εἰς τοῦ ἔαρος τοὺς ἀσπασμούς, αἱ διαυγεῖς πηγαὶ παρέχουσι ψυχρὸν ἔτι τὸ βεῖθρῶντων εἰς τῶν περδίκων καὶ τῶν κοσσίφων τὴν δίψαν, αἱ ὑπερήφανοὶ ἐλάται ἀρωματίζουσιν ἔτι τὸν θρηνοῦντα ἐν μέσῳ αὐτῶν ἄνεμον, ὁ εὐγεῶς Ἑλικῶν ἀνυψοῦται πάντοτε μεγαλοπρεπῆς, ἀλλ' αἱ Μοῦσαι;

III

Καὶ μόνον ὁ πέλεκυς τοῦ ὑλοτόμου ἀντηχεῖ ἤδη εἰς τὰ βάθη τοῦ ἀπωφανισθέντος δάσους, καὶ ἐν μέσῳ τῆς ἐλάτης ἀκούεται ὑπὸ τοῦ διαταράττοντος ἐνίοτε τὴν σιωπὴν ὀδοιπόρου ψιθυρίζουσα πενθίμως ἡ αὔρα ὡς ἄλλος στεναγμὸς ψυχῆς ἀγαπώσης νὰ πτερυγίζη εἰς προσφιλεῖς τόπους, ἐν οἷς διέρρευσεν ἡ νέα τῆς ζωῆς.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Δ. ΧΑΤΖΙΣΚΟΣ.

